

Miras nedeniyle istihkak (tereke) davası nedir?

Miras nedeniyle istihkak davası, miras yoluyla intikal etmiş olup terekeye dahil olan menkul malların üçüncü kişilerin elinde olması halinde açılan dava türüdür. Para ve ziynet eşyası menkul hükmünde olduğundan miras bırakanın sağlığında borç (ödünç) olarak vermiş olduğu para, altın, döviz vb. malların iadesi (ödenmesi) istenebilir.

Miras hukukumuzda geçerli olan külli halefiyet prensibi gereğince terekeye dahil tüm hak ve borçlar, miras bırakanın vefat tarihi itibarıyla yasal mirasçılara geçer. Yasal mirasçılar dışında kalan ve atanmış mirasçı dediğimiz, vasiyetname yoluyla kendisine bir miktar malvarlığı bırakılan vasiyet alacaklılarının böyle bir talep ve dava hakkı bulunmamaktadır.

Kime karşı açılır?

Miras bırakana ait olduğunu bildiğimiz ancak başkalarının elinde olan malvarlığına ilişkin olarak mirasçılar, açacakları bir dava ile mirasçı sıfatıyla sahip oldukları üstün hak iddiasıyla zilyedliğin kendilerine teslimini (iadesini), terekenin tamamını veya bir kısmını elinde tutan kişi veya kişilere karşı talep ve dava edebilirler.

Nerede açılır?

Davalının yerleşim yeri (ikametgahı) veya vefat eden kişinin (müteveffanın) en son yerleşim yeri (ikametgahı) mahkemesi yetkilidir.

Neden miras sebebiyle istihkak (tereke) davası açmak gerekir?

Türk Medeni Kanunu'na göre mirasın (yani terekeye dahil olan tüm menkul ve gayrimenkul malvarlığının) mirasçılara geçişinde iki temel prensip uygulanmaktadır. Bunlardan ilki, Roma Hukukundan bu yana geçerliliğini koruyan "Külli halefiyet" prensibidir. Buna göre tüm mirasçılar, mirasın açılmasıyla beraber miras bırakanının yerine geçerek onun yerine tüm hak ve borçların sahibi (öznesi, süjesi) olurlar. Bunun tek istisnası şahsa bağlı hukuki haklardır. Örnekler;

- Vefat edenin davacı veya davalı olduğu bir alacak davası, mirası reddetmeyen yasal mirasçılar ile devam edeceği gibi henüz davaya konu edilmemiş olan bir alacak hakkı da aynı kişiler tarafından talep ve dava konusu edilebilir.
- Vefat edenin henüz sağ iken şahsa bağlı bir hakka dayanarak açmış olduğu, manevi tazminat, boşanma vb. davalarda yasal mirasçılar, miras bırakanın külli halefi sıfatıyla davaya devam edebilir ama davaya konu edilmemiş bir şahsa bağlı hak iddiasına dayanarak kendileri dava açamazlar. Örneğin aldatılan eşin aldatıldığını öğrendiği halde henüz aldatmaya dayalı boşanma davası açmadan ölmesi halinde, onun mirasçıları, onun yerine geçerek boşanma davası açamaz. Buradaki kural, manevi

tazminat ve boşanma gibi şahsa bağlı hakların sadece vefat tarihinden önce davaya konu edilmiş olması halinde terekeye dahil edilmesidir.

Mirasın geçişindeki bir diğer prensip ise Cermen Hukukundan gelen ve kendiliğindenlik olarak adlandırabileceğimiz bir prensiptir. Buna göre mirasçılar, miras bırakanın yerine geçerek, onun sahibi olduğu tüm hukuki ilişkilerin, hak ve borçların öznesi haline gelmesi, ölüm olayına bağlı olup başka bir hukuki işleme ihtiyaç olmaksızın kendiliğinden gerçekleşir. Yani mirasçılar mirasçılık iddiasında bulunması veya bir hukuki muamele ve dava açma gibi bir mecburiyeti bulunmamaktadır. Burada hemen akla gelebilecek bir soru ise neden mirasçılık belgesi (eski adıyla Veraset İlamı) alınması gerektiği ve mirasçılık belgesinin niteliğine ilişkindir. Mirasçılık belgesi, eski adımda ilam kelimesi bulunmakla birlikte, mirasçılık hakkının doğumu için değil hakkın kullanılması için gereklidir.

Özetle, külli intikal kanun gereği ve kendiliğinden olur. Mirasçıların kabul beyanına veya başka bir temlik işlem yapılmasına gerek yoktur.

Mirasçılar, kendilerine geçen hakları tıpkı muris gibi dava yoluyla ileri sürmek hakkına sahiptir. Diğer bir deyişle, miras bırakanın (murisin) sağlığında açabileceği alacak, aynı istihkak vb. tüm davaları, aynı hukuki nedenlere dayanarak ve aynı kapsamda mirasçılar da açabilir. Bu davalar mirasçılık sıfatından doğmadığı gibi miras nedeniyle ortaya çıkan bir hakka değil miras bırakana ait olup mirasçılara intikal eden hakka dayanmaktadır.

Buraya kadar olan açıklamalara bir örnek: X şahsı vefat etmiş ve geriye bankada bir miktar para (mevduat) bırakmıştır. Yasal mirasçı konumundaki eşi ve çocukları, noter veya sulh mahkemesinden alacakları mirasçılık belgesi (veraset ilamı) ile paranın (tercihen mevduat hesabının) bulunduğu banka şubesine müracaat ederek miras hisselerine karşılık gelen paranın kendilerine ödenmesini isteyebilir. Bankadaki mevduat da aslında X'e ait bir alacak hakkı olduğu halde bunun talep ve tahsilinde bir sorun yaşanmamaktadır ancak X vefat etmeden önce küçük kardeşine bir miktar borç vermişse bu alacağın talep edildiği halde ödenmemesi halinde dava yoluna gidilmesi zorunlu olacaktır.

Özetle ifade etmek gerekirse, miras sebebiyle istihkak (tereke) davası, vefat eden miras bırakanın sağlığında açabileceği ama açılmadığı için yasal mirasçılar tarafından açılması gereken davalardır.

devrimbozkurt.av.tr